

TRI POMEMBNE OBLETNICE MEDNARODNEGA GIBANJA RDEČEGA KRIŽA

Three important anniversaries of the International Red Cross Movement

Janez Pezelj* UDK 614.885(091)

Povzetek
Leta 2009 je Mednarodno gibanje Rdečega križa in Rdečega polmeseca imelo kar tri pomembne obletnice. Rdeči križ Slovenije je tem jubilejem še zlasti posvetil teden Rdečega križa Slovenije, ki tradicionalno poteka vsako leto med 8. in 15. majem.

Abstract
In 2009 the International Red Cross and Red Crescent Movement celebrated three important anniversaries. The celebration was also marked with the Week of the Slovenian Red Cross, traditionally organized by the Slovenian Red Cross, every year, between 8 and 15 May.

150. obletnica bitke pri Solferinu – rojstvo ideje o Rdečem križu

24. junija 1859 sta se avstrijska in francoska armada spopadli pri Solferinu, mestu v severni Italiji. Po šestnajstih urah boja je na bojnem polju obležalo 40.000 mrtvih in ranjenih mož brez pomoči. **Henry Dunant**, švicarski državljani, je sprva v Solferino prišel poslovno, ob srečanju z grozljivimi posledicami bitke pa je s pomočjo lokalnih žena nemudoma organiziral pomoč ranjenim vojakom. Svoje pretresljive izkušnje je ob vrnitvi v Ženevo opisal v knjigi Spomin na Solferino, ki je izšla leta 1862.

Tišino in mir noči so parali stoki in ječanje, pridušeni vzdihni trpljenja in obupa. Srce parajoči glasovi in klici na pomoč.

Ko je vzšlo sonce, so telesa vojakov in konj prekrivala bojišče. Ubogi ranjenci so bili svinčeno bledi in izčrpani. Nekateri s široko odprtimi ranami so že kazali znake okužbe in so kar noreli od bolečin. Prosili so, naj jih odrešimo muk. Pomanjkanje vode je bilo vse bolj pereče; jarki so bili izsušeni in vojaki so lahko našli le onesnaženo in smrdljivo vodo.

Dodal je preprost predlog:

Ali ne bi bilo mogoče že v času miru oblikovati društev za pomoč in podporo, ki bi pomagala ranjencem med vojno in bi v njih sodelovali predani in dobro usposobljeni prostovoljci?

* mag., Rdeči križ Slovenije, Mirje 19, Ljubljana, janez.pezelj@rks.si.

Knjiga je prispevala k ustanovitvi Odbora za pomoč ranjenim med vojno, ki se je razvil in postal Mednarodni odbor Rdečega križa. Na podlagi njegove vizije so se povsod po svetu razvila društva Rdečega križa in Rdečega polmeseca. Tako je bilo ustvarjeno svetovno Gibanje Rdečega križa in Rdečega polmeseca, ki danes, 150. let pozneje, združuje 186 nacionalnih društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca ter okoli 90 milijonov prostovoljcev, ki uresničujejo Dunantovo idejo.

Jean Henry Dunant je za svojo srčno predanost človekoljubnim dejanjem leta 1901 prejel tudi Nobelovo nagrado za mir.

90. obletnica ustanovitve Mednarodne federacije društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca

Ob koncu prve svetovne vojne je v velikem delu Evrope vladala zmeda: uničeno je bilo gospodarstvo, število prebivalstva se je zmanjšalo zaradi različnih epidemij, po Evropi je romalo veliko obubožanih beguncev in ljudi brez državljanstva. Vojna je jasno pokazala, kako nujno je tesno sodelovanje med društvi Rdečega križa, ki so med vojno s svojo pomočjo vojnim ujetnikom in bojevnikom privabila milijone prostovoljcev ter pridobila obširno strokovno znanje. **Henry P. Davison**, ki ga štejem za ustanovitelja današnje Mednarodne federacije društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca, je aprila 1919 na mednarodni zdravstveni konferenci v Cannesu v Franciji predlagal »skupnost društev Rdečega križa različnih

držav, podobno Ligi narodov, ki bi skrbela za boljše stanje v zdravstvu, preprečevala bolezni in blažila trpljenje.«

Uradno so Ligo društev Rdečega križa z glavnim sedežem v Parizu **5. maja 1919** ustanovili Rdeči križ Francije, Velike Britanije, Italije, Japonske in Združenih držav Amerike. Za glavni cilj so si postavili izboljšanje zdravstvenega stanja v tistih državah, ki so utrpele štiriletno vojno.

Od leta 1939 je sedež Mednarodne federacije društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca v Ženevi v Švici. Leta 1991 pa je bila sprejeta odločitev, da se Liga Rdečega križa in Rdečega polmeseca preimenuje v Mednarodno federacijo društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca.

Federacija spodbuja in podpira delo 186 nacionalnih društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca, deluje kot njihova mednarodna predstavnica; nenehno lajša človeško trpljenje, pospešuje dejavnosti nacionalnih društev in usklajuje mednarodno humanitarno pomoč ob večjih nesrečah.

60. obletnica sprejema ženevskih konvencij

Mednarodno humanitarno pravo (MHP) je pomemben del mednarodnega javnega prava in obsega pravila, ki med oboroženimi spopadi ščitijo osebe, ki ne sodelujejo v sovražnostih ali v njih niso več udeležene (*ženevska pravo*), ter omejuje uporabo metod in sredstev vojskovanja (*haaško pravo*).

Za razvoj oziroma nastanek sodobnega humanitarnega prava imata poglobitve zasluge dva moža (*oba člana ustanovnega odbora današnjega Mednarodnega odbora Rdečega križa – MORK*): **Henry Dunant**, ki je zamisel o mednarodnem sporazumu, ki bo omogočal nevtralnost prostovoljcem na bojiščih, ubesedil v knjigi Spomin na Solferino, in **general Dufour**, ki je takšno zamisel na podlagi svoje vojne izkušnje dejavno podprl.

Na pobudo petih ustanovnih članov MORK je vlada Švice leta 1864 sklicala diplomatsko konferenco, na kateri je 16 predstavnikov različnih vlad sprejelo 1. ženevsko konvencijo za izboljšanje položaja ranjenih na bojnem polju.

S sprejemom 1. ženevske konvencije se je mednarodno humanitarno pravo razvijalo postopno – vse prevečkrat po tragičnih dogodkih, v katerih se je boleče pokazalo, da je treba dopolniti dotedanje zakone. Razvoj pa je bil nujen tudi zaradi vse večjih humanitarnih potreb, ki so jih povzročili razvoj orožja in nove vrste spopadov.

Odgovor na nove metode vojskovanja (*uporaba strupenih plinov, zračna bombardiranja, zajetje na sto tisoče vojnih ujetnikov*), ki so se pojavile v prvi svetovni vojni, je bil sprejem pogodb iz let 1925 in 1929.

V drugi svetovni vojni je umrlo prav toliko civilistov kot vojakov, zato je leta 1949 mednarodna skupnost odgovorila na te tragične številke in sploh grozljive učinke vojne na civilno prebivalstvo z revizijo veljavnih konvencij ter s sprejemom novega instrumenta, četrte ženevske konvencije za zaščito civilistov.

Na pobudo Mednarodnega odbora Rdečega križa je švicarska vlada avgusta 1949 v Ženevi sklicala diplomatsko konferenco, ki so se je udeležili predstavniki 61 držav, ki so podpisale revizijo prvih treh ženevskih konvencij:

- I. izboljšanje položaja ranjencev in bolnikov v oboroženih silah na bojnem polju;
- II. izboljšanje položaja ranjencev, bolnikov in brodolomcev v oboroženih silah na morju;
- III. ravnanje z vojnimi ujetniki.

12. 8. 1949 so sprejele novo **IV. ženevsko konvencijo o zaščiti civilnega prebivalstva v času vojne**.

Pozneje, leta 1997, sta bila sprejeta še dopolnilna protokola k ženevskim konvencijam; in sicer I. dopolnilni protokol za zaščito žrtev mednarodnih in II. dopolnilni protokol za zaščito žrtev oboroženih spopadov, ki niso mednarodni.

Leta 2005 je bil na diplomatski konferenci v Ženevi sprejet še III. dopolnilni protokol, uveden kot dodaten znak – Rdeči kristal.

Danes je v svetu 194 držav podpisnic ženevskih konvencij, med njimi Republika Slovenija, ki je notificirala tako ženevske konvencije iz leta 1949 in oba dopolnilna protokola iz leta 1979, kot tudi III. dopolnilni protokol, ki ga je ratificirala 10. marca 2008.